

PODKLADOVÝ DOKUMENT
NÁRODNÍHO KONVENTU O EU
26. 9. 2025

Role Česka a konkurenceschopnosti Evropské unie, ekonomická bezpečnost, vztahy s USA a Čínou i strategie Global Gateway

Mgr. Tereza Novotná, Ph.D.
Zuzana Krulichová, M.A.
Mgr. Ing. Filip Křenek

 EUROPEUM
INSTITUT PRO EVROPSKOU POLITIKU
INSTITUTE FOR EUROPEAN POLICY

**Spolufinancováno
Evropskou unií**

Úvod

Ekonomická bezpečnost a konkurenceschopnost jsou stále častěji skloňované termíny nejen v Evropské unii, ale také jinde ve světě. Z hlediska dlouhodobého vývoje EU zaostává za Spojenými státy nejen ekonomicky, ale i technologicky, a zároveň čelí rostoucí konkurenci ze strany Číny. Kromě vnitřních výzev ovlivňují situaci i vnější faktory, jako jsou ruská válečná agrese proti na Ukrajině či nová obchodní politika USA vůči zbytku světa. Zranitelnost evropských dodavatelských řetězců se navíc ukázala jako problematická již během pandemie COVID-19 a ruské invaze na Ukrajinu, které poukázaly na nesoběstačnost Evropy v řadě oblastí a nutnost posílení její ekonomické odolnosti.

Nová obchodní politika USA má na EU zásadní dopad v několika ohledech. Návrat protekcionismu znamená zásadní obrat v politice mezinárodního obchodu. Zavedení dovozních cel ze strany USA vede na americkém trhu k tlaku na růst cen evropského zboží, které je již tak na světových trzích málo konkurenceschopné, zejména z důvodu vysokých cen energií jakožto klíčových vstupů v řadě výrobních odvětví. Cla zavedená Trumpovou administrativou tak ukrajují ze zisku evropských firem (který by mohly investovat zpět do výzkumu či vývoje), případně je tlačí úplně mimo americký trh. Na evropský trh navíc proudí zboží, které se stává na tom americkém obdobně nekonkurenceschopné – zejména pak levnější produkce z Číny a dalších zemí, které disponují výraznou produkční nadkapacitou.¹

V reakci na oznámení tzv. recipročních cel ze strany USA ve výši 30 %, které měly přispět ke snížení schodku obchodu, usilovala EU o dojednání výhodnějších podmínek. V srpnu 2025 EU a USA dospěly k dohodě, v níž se EU prakticky

¹ Evropská komise, *Monitoring Trade Diversion – Results of Analysis – September 2025*, 12. září 2025, <https://circabc.europa.eu/ui/group/2e3865ad-3886-4131-92bb-a71754ffec6/library/0878006a-f7a5-408e-849f-3eca309b6d50/>
Reuters. *Chinese Goods Redirected to Germany Due to US Tariffs, Researchers Say*. 10. září 2025.
<https://www.reuters.com/world/china/chinese-goods-redirected-germany-due-us-tariffs-researchers-say-2025-09-10/>

jednostranně zavazuje k odstranění tarifních i netarifních překážek vůči americkým výrobkům, zatímco USA budou nadále na většinu dovozu z EU uplatňovat clo ve výši 15 %. Tento krok stále znamená téměř desetinásobně vyšší celní bariéru pro evropské výrobky oproti období před začátkem Trumpova prezidentského mandátu.² Na některé evropské výrobky, jako jsou ocel a další kovy, se navíc i nadále vztahují výrazně vyšší, 50% celní sazby.

Kromě reagování na tyto výzvy však musí Evropská unie zlepšovat své dlouhodobé vyhlídky. Evropská komise proto na základě tzv. Draghiho a Lettovy zprávy v roce 2025 představila Kompas konkurenceschopnosti a Dohodu o čistém průmyslu, které mimo jiné reagovaly na požadavky evropských firem. Řada z nich v rámci tzv. Antverpské deklarace požadovala zejména jednodušší legislativu, levnější energie, rychlejší povolování, posílení surovinové bezpečnosti, prohloubení jednotného trhu, ale také podporu pro čisté technologie a inovace.³ Vedle toho pak Komise zahájila sérii strategických dialogů se zástupci vybraných sektorů a představila několik akčních plánů: pro dostupnou energii, pro chemický, ocelářský a automobilový průmysl. Kromě toho rozvíjí EU také obchodní příležitosti prostřednictvím nástrojů, jako jsou dohody o volném obchodu nebo iniciativa Global Gateway, která má posílit roli EU na mezinárodním poli prostřednictvím strategicky zaměřených partnerství a investic do globální infrastruktury. Tyto iniciativy a strategie diverzifikace jsou významné i vzhledem k ekonomickým tlakům z Číny. Ta využívá své silné postavení v oblasti kritických surovin a čistých technologií k prosazování kombinace omezení vývozu vyspělých materiálů a současně expanze levnější produkce na globální trhy. Tento postup vytváří pro Evropu složitou situaci, na jedné straně zvyšuje náklady na přístup ke klíčovým

² Bruegel. *The Economic Impact of Trump's Tariffs on Europe: An Initial Assessment*. 17. dubna 2025.

<https://www.bruegel.org/analysis/economic-impact-trumps-tariffs-europe-initial-assessment>

³ Antwerp Declaration. *The Antwerp Declaration for a European Industrial Deal*. 20. února 2024. <https://cms.antwerp-declaration.eu/uploads/declaration.pdf>.

zdrojům, na druhé straně vystavuje evropský průmysl silné konkurenci čínských výrobků.

Iniciativy diverzifikace jsou tak klíčové i pro Česko, které patří mezi jednu z nejvíce průmyslových ekonomik EU, která je výrazně závislá na zahraniční poptávce – export tvoří asi 30 % českého HDP. Ekonomika ČR je zároveň silně provázaná s evropskými dodavatelskými řetězci a výkyvy v globálním obchodě ji proto zasahují nadproporčně silně.

Jsou navrhovaná evropská opatření na podporu konkurenceschopnosti proveditelná a dostatečně ambiciózní? Jaké další kroky na posílení evropské konkurenceschopnosti a ekonomické bezpečnosti by měla Evropská komise a členské státy podniknout?

Kompas konkurenceschopnosti, který Evropská komise představila v lednu 2025⁴, identifikuje tři prioritní oblasti, na něž by se měla Evropa v následujících letech zaměřit: uzavření inovační mezery mezi EU a jejími ekonomickými rivaly, propojení politiky dekarbonizace a konkurenceschopnosti a snižování strategických závislostí v dodavatelských řetězcích. Tyto cíle jsou klíčové i pro Česko, kde zpracovatelský průmysl tvoří 23 % hrubé přidané hodnoty⁵ a závisí z více než 70 % na zahraniční poptávce, podobně jako na Slovensku nebo v Maďarsku.⁶

Vedle toho Komise postupně představila řadu návrhů, které jsou zásadní pro naplnění těchto cílů: Dohoda o čistém průmyslu⁷ (Clean Industrial Deal) s rámcem

⁴ Evropská komise. *A Competitiveness Compass for the EU. COM(2025) 30 final*. Brusel, 29. ledna 2025.

https://commission.europa.eu/document/download/10017eb1-4722-4333-add2-e0ed18105a34_en

⁵ Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Analýza vývoje ekonomiky ČR*. Odbor ekonomických analýz, červen 2024.

https://www.mpo.gov.cz/assets/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/2023/7/Analýza_vývoje_ekonomiky_CR_cerven_2023.pdf

⁶ Hrubý, Michal. *Rethinking Industrial Policy for Central and Eastern Europe*. The German Marshall Fund of the United States, červen 2024. <https://www.gmfus.org/sites/default/files/2024-06/CEE%20Industrial%20Policy.pdf>

⁷ Evropská komise. *The Clean Industrial Deal: A joint roadmap for competitiveness and decarbonisation, Communication COM(2025) 85 final*. Brusel, 26. února 2025. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52025DC0085>

CISAF pro státní podporu,⁸ Akční plán pro cenově dostupné energie,⁹ strategii Unie úspor a investic¹⁰ (která navazuje na projekt Unie kapitálových trhů) či návrh Evropského fondu konkurenceschopnosti¹¹ v rámci příštího víceletého finančního rámce, nebo také série tzv. „omnibus“ balíčků na snižování administrativní zátěže firem v duchu zlepšování regulatorního prostředí.¹² Tyto iniciativy mají tvořit základní pilíře evropské hospodářské politiky k posílení ekonomické bezpečnosti EU a její schopnosti reagovat na globální konkurenci.

EU i Česko dlouhodobě těží z ekonomické otevřenosti. EU je největším obchodním blokem na světě, pokud jde o souhrnnou hodnotu obchodovaného zboží a služeb, je také největším poskytovatelem a druhou největší destinací přímých zahraničních investic.¹³ Unie je domovem pro 730 tisíc firem exportujících za hranice EU, což je 2,6krát více než v USA, a význam zahraničního obchodu za posledních dvacet let výrazně narostl – ještě v roce 2000 činil podíl obchodu k HDP shodně 25 % v EU i v USA, v roce 2022 už to bylo 51 % v EU oproti 28 % ve Spojených státech.¹⁴

Takový nárůst ovšem vedl i ke vzniku strategických závislostí, z nichž se nyní Evropa musí vymanit. V oblasti některých kritických surovin a čistých technologií je dnes EU prakticky zcela závislá na dovozu. Čína dominuje čistým technologiím s cca 90 % celosvětové výroby solárních panelů, navíc s výrazným přepisem výroby

⁸ Evropská komise. *Communication “Criteria under which aid measures to support clean tech manufacturing capacity and decarbonisation investments are considered compatible – Official Journal C/2025/3602.”* Brusel, 2025. <https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2025/3602/oj/eng>

⁹ Evropská komise. *New Action Plan to Save €260 Billion Annually on Energy by 2040.* 26. února 2025. https://commission.europa.eu/news-and-media/news/new-action-plan-save-eu260-billion-annually-energy-2040-2025-02-26_en

¹⁰ Evropská komise. *Savings and Investments Union Strategy.* 19. března 2025. https://commission.europa.eu/news-and-media/news/savings-and-investments-union-better-financial-opportunities-eu-citizens-and-businesses-2025-03-19_en

¹¹ Evropská komise. *Simplification Measures to Save EU Businesses €400 Million Annually.* 21. května 2025. https://commission.europa.eu/news-and-media/news/simplification-measures-save-eu-businesses-eu400-million-annually-2025-05-21_en

¹² Evropská komise. *Simplification Measures to Save EU Businesses €400 Million Annually.* 21. května 2025. https://commission.europa.eu/news-and-media/news/simplification-measures-save-eu-businesses-eu400-million-annually-2025-05-21_en

¹³ Evropská komise, Generální ředitelství pro mezinárodní obchod. *DG Trade Statistical Guide.* Publications Office of the European Union, srpen 2023. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/fc3c3fc0-5c50-11ee-9220-01aa75ed71a1>

¹⁴ Cernat, Lucien. *On the Importance of Trade Openness.* ECIPE, březen 2024. <https://ecipe.org/blog/on-the-importance-of-trade-openness/>

nad světovou poptávkou¹⁵, 60 % nově instalované kapacity větrné energie¹⁶, 75 % výroby baterií a 57% podílem na prodeji elektromobilů.¹⁷ Ve výrobě baterií navíc Čína nadále prohlubuje svou cenovou konkurenční výhodu, zejména u levnějších baterií typu LFP (lithium-fosfor-železo).¹⁸ Ovládá také dodavatelské řetězce kritických surovin, jež jsou nezbytné pro výrobu těchto technologií, jako jsou nikl, lithium, kobalt a grafit.¹⁹ Výroba řady z těchto produktů je přitom energeticky a emisně náročná, i proto Evropská komise v červenci 2025 spustila konzultaci k rozšíření mechanismu pro uhlíkové vyrovnání CBAM na downstream produkty a zároveň oznámila opatření na ochranu exportérů v dotčených odvětvích.²⁰

Posílení evropské soběstačnosti v těchto materiálech a technologiích bude vyžadovat diverzifikaci obchodních vztahů EU a hledání alternativních zdrojů těchto materiálů po celém světě. I proto EU přijala v roce 2024 Akt o kritických surovinách (Critical Raw Materials Act, CRMA), který si klade za cíl do roku 2030, aby evropskou poptávku po strategických surovinách pokrývaly alespoň z 10 % projekty domácí těžby, 40 % zpracování a 25 % recyklace v EU, přičemž poptávku po žádné z těchto surovin nemá z více než 65 % pokrývat jeden mimoevropský stát.²¹ Na základě CRMA pak EU v roce 2025 schválila seznam 47 „strategických projektů“ v EU a 13 dalších v zemích mimo EU právě s cílem diverzifikovat těžbu, zpracování i recyklaci těchto surovin.²² Česko má potenciál stát se významným hráčem v dodavatelských řetězcích kritických surovin díky plánované těžbě lithia

¹⁵ Financial Times. *China Steps In to Tame Animal Spirits as Solar Sector Racks Up Billions in Losses*. 4. září 2025. <https://www.ft.com/content/debdb94a-822d-4115-b45f-5623d9f9c7a2>

¹⁶ Okamoto, Yasuki. *Chinese Manufacturers Dominate Wind Power, Taking 60% of Global Market*. Nikkei Asia, 19. srpna 2023. <https://asia.nikkei.com/Business/Energy/Chinese-manufacturers-dominate-wind-power-taking-60-of-global-market>

¹⁷ Alochet, Marc. *Comparison of the Chinese, European and American Regulatory Frameworks for the Transition to a Decarbonized Road Mobility*. Gargantua, École Polytechnique, 11. prosince 2023. https://portail.polytechnique.edu/i3_crg/en/publication-report-comparison-chinese-european-and-american-regulatory-frameworks-transition

¹⁸ IEA. *The Battery Industry Has Entered a New Phase*. 5. března 2025. <https://www.iea.org/commentaries/the-battery-industry-has-entered-a-new-phase>

¹⁹ Clifford, Cat. *China Makes Most of the World's Batteries*. Cipher, 22. května 2024. <https://www.ciphernews.com/articles/china-makes-most-of-the-worlds-batteries>

²⁰ Evropská komise. *Public Consultation on Extension of CBAM*. 2. července 2025. https://taxation-customs.ec.europa.eu/news/cbam-public-consultation-extension-cbam-downstream-products-2025-07-02_en

Evropská komise. *Plan to Mitigate Carbon Leakage Risk for EU Exporters*. 3. července 2025. https://taxation-customs.ec.europa.eu/news/cbam-commission-announces-plan-mitigate-carbon-leakage-risk-exporters-2025-07-03_en

²¹ Evropská komise. *Critical Raw Material Act*. 23. května 2024. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_2748

²² Evropská komise. *Selected Strategic Projects under CRMA*. 2025. https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/raw-materials/areas-specific-interest/critical-raw-materials/strategic-projects-under-crma/selected-projects_en

na Cínovci nebo manganu ve Chvaleticích, které se právě mezi tyto strategické projekty zařadily. Projekt těžby lithia na Cínovci navíc získal v dubnu 2025 grant z Fondu pro spravedlivou transformaci ve výši 800 mil. Kč,²³ těžba a zpracování manganu ve Chvaleticích má finanční podporu ze strany Evropské investiční banky nebo prostřednictvím evropského inovačního institutu EIT InnoEnergy.²⁴

Klíčové však bude rozvinout souběžně i zpracovatelské a recyklační kapacity kritických surovin. S výjimkou pilotních projektů zatím v Česku například zcela chybí velkokapacitní recyklace lithiových baterií, mimo jiné v důsledku toho, že zde neexistuje ani jejich prvovýroba, při níž vzniká stabilní proud odpadu právě pro recyklační linku.²⁵ Materiál se tak k recyklaci vyváží do zahraničí, v případě tzv. black mass stále velká část evropské produkce končí k rafinaci opět v Asii. Česko by tak mělo v rámci evropské hospodářské politiky kromě primární těžby a zpracování kritických surovin usilovat také o větší podporu strategických investic do výroby čistých technologií, stejně jako do polovodičů, kde má tradičně silnou pozici, nebo do budování malých modulárních reaktorů či rozvoje AI. V řadě těchto oblastí již evropská podpora existuje, ale například mezi strategickými projekty pod Aktem o průmyslu pro čisté nulové emise (Net-Zero Industry Act, NZIA) projekty s českou účastí zatím chybí.²⁶

Důležitou roli v podpoře těchto odvětví může sehrát také navrhovaný Evropský fond konkurenceschopnosti (ECF),²⁷ který byl představen spolu s návrhem příštího víceletého finančního rámce pro roky 2028-2034 a který má za cíl sjednotit řadu evropských programů do jednoho rámce s tematickými „okny“ (čistá transformace, digitalizace, obrana a vesmír, zdravotnictví, jednotný trh) a

²³ Ekonomický deník. *Stát podpoří těžbu lithia 800milionovou dotací*. 29. dubna 2025. <https://ekonomickydenik.cz/stat-podpori-tezbu-lithia-800milionovou-dotaci/>. Ekonomický deník

²⁴ Central European Times. *EU Critical Raw Materials plan stalls in Czechia, Poland, Slovakia*. [datum neuvedeno]. <https://centraleuropeantimes.com/eu-critical-raw-materials-plan-stalls-in-czechia-poland-slovakia/>

²⁵ Báňa, Jiří; Antonín Šimek; Filip Křenek; Igor Blahušiak. *Cirkularita baterií v automobilovém průmyslu*. Europeum, říjen 2024. <https://www.europeum.org/wp-content/uploads/report-cirkularita-final.pdf>

²⁶ Evropská komise. *Overview of Strategic Projects under NZIA*. 4. září 2025. https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/sustainability/net-zero-industry-act/strategic-projects-under-nzia/overview_en

²⁷ Evropská Komise. *Proposal for a Regulation Establishing the European Competitiveness Fund (COM 2025/555)*. 16. července 2025. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52025PC0555>

jednotným finančním systémem (granty, záruky, equity, blending), aby se zrychlil přechod od výzkumu ke komercializaci a škálování v EU. ECF má tvořit páteř nové rozpočtové architektury s důrazem na zjednodušení pravidel a rychlejší mobilizaci soukromého kapitálu k veřejným prostředkům.²⁸ Vedle společného rozpočtu EU však budou pro úspěch těchto odvětví klíčové také prostředky jednotlivých členských států. Právě k jejich rychlému a předvídatelnému využití slouží nový rámec CISAF (Clean Industrial Deal State Aid Framework), který vstoupil v platnost v červnu 2025 s platností do konce roku 2030 a nahradil tzv. dočasný krizový a přechodný rámec TCTF. CISAF stanovuje jednodušší pravidla pro podporu rychlého rozvoje čisté energie, dekarbonizace průmyslu a snižování investičních rizik (vč. dočasné podpory pro energeticky náročné podniky).²⁹ Pro využití tohoto rámce bude ze strany členských států klíčové připravit a včas notifikovat návrhy systémů podpory a využít plnohodnotně možností, které CISAF nabízí. Současně je nezbytné, aby národní programy schválené Komisí skutečně nenarušovaly férovou soutěž na vnitřním trhu.

Vysoké a volatilní ceny energií jsou jedním z hlavních témat Kompasu konkurenceschopnosti, Dohody o čistém průmyslu a Akčního plánu pro cenově dostupné energie. Ceny energie v EU jsou o 1,5x (158 %) vyšší než v USA a ceny zemního plynu až 3,5x (o 345 %).³⁰ V důsledku roztříštěnosti energetických trhů v EU se navíc ceny elektřiny a plynu pravidelně liší až trojnásobně mezi nejlevnějšími a nejdražšími státy. Po invazi Ruska na Ukrajinu v roce 2022 pocítily členské země EU dopady energetické krize velmi rozdílně. Nizozemsko a Česko patřily k nejhůře postiženým zemím s růstem cen o 86 % a 82 %, zatímco v jiných zemích došlo mezi

²⁸ European Policy Centre (EPC). *Financing Europe's Future: Can the Commission's MFF proposal deliver?* 17. července 2025. <https://www.epc.eu/publication/Financing-Europes-Future-Can-the-Commissions-MFF-proposal-deliver/>

²⁹ Evropská komise (DG COMP). *Clean Industrial Deal State Aid Framework (CISAF)*. 25. června 2025. https://competition-policy.ec.europa.eu/about/contribution-clean-just-and-competitive-transition/clean-industrial-deal-state-aid-framework-cisaf_en

³⁰ Draghi, Mario. *The Future of European Competitiveness*. Evropská komise, září 2024. https://commission.europa.eu/document/download/97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en

roky 2022-2023 dokonce k poklesu cen – v Dánsku o 39 % a ve Španělsku o 30 %.³¹ Růst či pokles cen přitom zřejmě neovlivnilo tolik nastavení energetického mixu, ale spíše načasování opatření pro zmírnění cenových výkyvů a strukturou účtů za energie (zejm. regulovaná složka energií).³² Růst cen energií v Česku pokračoval i v následujících letech a v druhé polovině roku 2024 platily české domácnosti pátou nejvyšší cenu za elektřinu v absolutních hodnotách, v paritě kupní síly pak byla elektřina v Česku vůbec nejdražší v celé Evropě.³³ Cena elektřiny pro středně velké a větší podniky v ČR však ve stejné době byla zhruba na průměru EU a nižší než například v Německu, Polsku, Maďarsku či na Slovensku.

Ekonomiky silně závislé na zpracovatelském průmyslu, jako je Česko a další střeoevropské země, patří k energeticky nejnáročnějším v EU.³⁴ Zaměstnanost v energeticky náročných odvětvích dosahuje v Česku 7,4 %, což je více než dvojnásobek evropského průměru.³⁵ Pro Česko je tedy snižování cen energií pro posílení konkurenceschopnosti klíčové.

Akční plán pro cenově dostupné energie z února 2025 navrhuje balík krátkodobých opatření – od poradenství ke snižování daní z elektřiny po agregaci poptávky po LNG a uzavírání dlouhodobých kontraktů – s odhadovanou úsporou až €260 mld. ročně do 2040.³⁶ OECD zároveň zdůrazňuje, že snižování neenergetických složek v cenách (včetně daní a poplatků) a hlubší integrace trhu jsou klíčové pro konkurenceschopnost.³⁷ Evropská síť provozovatelů přenosových

³¹ Eurostat. *Electricity Price Statistics*. Údaje získány v říjnu 2024. https://web.archive.org/web/20240501222719/https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Electricity_price_statistics#Electricity_prices_for_household_consumers

³² Evropská komise. *Study on Energy Prices and Costs – Evaluating Impacts on Households and Industry's Costs – 2024 Edition*. Trinomics, 20. září 2024. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/78756c15-f263-11ef-981b-01aa75ed71a1>

³³ Eurostat. *Electricity Price Statistics*. Údaje získány v dubnu 2025. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Electricity_price_statistics

³⁴ Evropská komise. *Energetické statistiky – přehled*. Údaje získány v květnu 2024. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Energy_statistics_-_an_overview

³⁵ Evropská komise. *Pracovní dokument úřadů Komise: Zpráva o Česku 2024*. SWD(2024) 603 final, 19. června 2024. https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/facc4bb2-4e1b-471f-998e-6895c4091e3c_en

³⁶ Evropská komise. *New Action Plan to Save €260 Billion Annually on Energy by 2040*. 26. února 2025. https://commission.europa.eu/news-and-media/news/new-action-plan-save-eu260-billion-annually-energy-2040-2025-02-26_en

³⁷ OECD. *OECD Economic Surveys: European Union and Euro Area 2025 – Strengthening Electricity Markets*. Červenec 2025. https://www.oecd.org/en/publications/2025/07/oecd-economic-surveys-european-union-and-euro-area-2025_af6b738a/full-report/strengthening-electricity-markets_ebb6ec30.html

soustav elektřiny (ENTSO-E) pak doporučuje urychlení integrace např. skrze coupling a intraday aukce, a snížení nákladů redispečinku úpravou nabídkových zón.³⁸

Z hlediska snižování cen je zásadní nejen rozvoj levných čistých a nízkouhlíkových zdrojů energie, včetně jádra, a větší integrace energetických trhů, ale zejména potřeba reformovat způsob cenotvorby elektrické energie. Ten má za následek například to, že v roce 2022 zemní plyn určoval cenu elektřiny v 63 % případů, přestože se na skladbě zdrojů podílel jen asi 20 %.³⁹ Třetina kontraktů na dovoz LNG je navíc založena na spotových cenách, což zvyšuje cenovou volatilitu pro koncové odběratele.⁴⁰ Vzhledem k nedostatku přírodních zdrojů je EU největším dovozcem zemního plynu vč. LNG. Ve snaze zbavit se závislosti na dovozu fosilních paliv z Ruska přidala EU od roku 2022 50 bcm kapacity LNG, především v Německu, Nizozemsku, Itálii, Francii a Finsku, přičemž většinu zkapalněného plynu dodávají Spojené státy.⁴¹

V rámci nového rámce vztahů EU-USA na základě červencové dohody s 15% celní sazbou se však EU zároveň zavazuje k nákupu amerického LNG v hodnotě USD 750 miliard do roku 2028.⁴² Tím se ovšem závislost EU na jediném dodavateli fosilních paliv opět zvyšuje, a vystavuje tak Unii riziku volatility cen plynu nebo vydírání. Pro jejich zmírnění Komise v roce 2025 navrhla, aby firmy skrze platformu AggregateEU agregovaly poptávku a sjednávaly dlouhodobé LNG kontrakty s „důvěryhodnými“ dodavateli, a souběžně s tím doporučila členským státům

³⁸ ENTSO-E. *Market Report 2025 (and Related EB/CACM Cost Reports)*. 30. června 2025. <https://www.entsoe.eu/news/2025/06/30/entso-e-publishes-the-market-report-and-the-electricity-balancing-eb-and-capacity-calculation-and-allocation-cacm-cost-reports/>

³⁹ Letta, Enrico. *Much More Than a Market*. Rada EU, 10. dubna 2024. <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf>

⁴⁰ Agentura Evropské unie pro spolupráci energetických regulačních orgánů (ACER). *Analýza vývoje evropského trhu s LNG: Zpráva o monitorování trhu do roku 2024*. 19. dubna 2024. https://acer.europa.eu/sites/default/files/documents/Publications_annex/ACER_2024_MMR_European_LNG_market_developments_PPT.pdf

⁴¹ Institut pro energetickou ekonomiku a finanční analýzu. *European LNG Tracker – September 2024 Update*. 16. září 2024. <https://ieefa.org/european-lng-tracker-september-2024-update>

⁴² Reuters. *US LNG Producers Climb as EU Agrees to \$750 Billion in Energy Purchases*. 28. července 2025. <https://www.reuters.com/business/energy/us-lng-producers-climb-eu-agrees-750-billion-energy-purchases-2025-07-28/>

snižovat daně a poplatky na elektřinu.⁴³ Snižování daňové a tarifní složky podporují i zástupci velkých evropských energetických firem, kteří také volají po rychlejší povolování rozvoje sítí a zdrojů.⁴⁴ Výzkumy dokládají, že bez akcelerace investic do přenosu a distribuce (včetně přeshraničních kapacit) se rozdíly v cenách nezmění.⁴⁵ Očekává se také, že volatilita plynárenských trhů bude přetrvávat i po roce 2025, a proto je řízení cenového rizika (fixace, sdružování poptávky) pro průmysl zásadní.⁴⁶

ČR na evropské půdě hájí ambiciózní reformu způsobu oceňování energie, aby se náklady na energii oddělily od mezního zdroje, kterým je nyní obvykle zemní plyn, a dlouhodobě apeluje a hledá spojence pro větší podporu jádra v energetickém mixu EU. Z pohledu ČR by navíc měla EU usilovat o další diverzifikaci zdrojů dováženého zemního plynu (ale i kritických nerostných surovin), a snížit tak riziko výpadků dodávek. EU by také měla plně využít své velikosti při společných nákupech energií a zajištění dlouhodobých smluv za stabilních podmínek. ČR by měla tato opatření podpořit, stejně jako podporu pro rychlejší povolování a podporu investic do energetické infrastruktury, sítí a ukládání energie.⁴⁷

S cílem zlepšit podnikatelské prostředí v EU a posílit konkurenceschopnost si Evropská komise si stanovila cíl snížení reportingu o 25 %, u malých a středních podniků pak až o 35 % a k naplňování tohoto cíle postupně představila čtyři tzv. omnibus balíčky, které mají snížit administrativní povinnosti firem, zejména v oblasti udržitelnosti. Jejich úspěch ovšem bude záviset na výsledku a rychlosti legislativního procesu – představení balíčků zatím spíše přispělo k růstu právní

⁴³ Reuters. *EU Commission Proposes to Aggregate EU LNG Demand with Reliable Suppliers*. 26. února 2025.

<https://www.reuters.com/business/energy/eu-commission-proposes-aggregate-eu-lng-demand-with-reliable-suppliers-2025-02-26/>

⁴⁴ Financial Times. *Europe Must Cut Electricity Taxes, Warn Iberdrola and EDP Bosses*. 25. února 2025.

<https://www.ft.com/content/820543cf-a41f-4fbb-a887-0330f07d1b8f>

⁴⁵ Bruegel. *Upgrading Europe's Electricity Grid Is About More than Just Money*. 12. února 2025. <https://www.bruegel.org/policy-brief/upgrading-europes-electricity-grid-about-more-just-money>

⁴⁶ International Energy Agency (IEA). *What Drives Natural Gas Price Volatility in Europe and Beyond*. 21. července 2025.

<https://www.iea.org/commentaries/what-drives-natural-gas-price-volatility-in-europe-and-beyond>

⁴⁷ Evropská komise. *Pověřovací dopis Danu Jørgensenovi, kandidátovi na komisaře pro energetiku a bydlení*. 17. září 2024.

https://commission.europa.eu/document/download/1c203799-0137-482e-bd18-4f6813535986_en

nejistoty pro podniky, kterých se nařízení a směrnice dotýkají.⁴⁸ Podle některých průzkumů až 70 % podniků, na něž ESG reporting doléhá, považuje od uvedení prvního balíčku Omnibus právě právní nejistotu za největší překážku – až 90 % firem přitom hodlá v ESG reportingu pokračovat dobrovolně i nadále především kvůli zákazníkům či investorům, ale také proto, že výsledek revize těchto Směrnic je dosud nejistý.⁴⁹ Současně s těmito iniciativami Komise v květnu představila novou strategii pro vnitřní trh, která se zaměřuje na odstranění deseti největších překážek volného pohybu, zejména v sektoru služeb, zboží nebo pracovní mobility. Strategie zdůrazňuje potřebu chytřejší standardizace, digitalizace, lepšího vzájemného uznávání zboží, harmonizace a zjednodušení dalších pravidel (rozšířená odpovědnost výrobce, digitální pas), stejně jako a efektivnější postup při porušování pravidel jednotného trhu skrze zřízení národního šerpy pro vnitřní trh. V tomto ohledu Evropská komise vybízí členské státy k větší odpovědnosti za vnitřní trh.⁵⁰

Komise také v květnu spustila strategii pro startupy a scale-upy (“Choose Europe to Start and Scale”), jejímž cílem je vytvořit vhodnější podmínky pro vznik a růst technologických firem v EU, snížit náklady na přístup k rizikovému kapitálu a podpořit sekundární trhy pro akcie mladých firem, aby se evropské startupy přesouvaly do USA.⁵¹ V této strategii Komise rovněž potvrdila záměr vytvořit 28. právní režim pro firmy operující napříč evropským trhem, který má za cíl obejít fragmentaci 27 národních rámců v oblastech jako jsou podnikové právo, pracovní

⁴⁸ Intereconomics. *Deregulating to No Avail: How the Omnibus Package Falls Short in Simplifying Key EU Green Deal Instruments*. 2025, vol. 60, č. 3. <https://www.intereconomics.eu/contents/year/2025/number/3/article/deregulating-to-no-avail-how-the-omnibus-package-falls-short-in-simplifying-key-eu-green-deal-instruments.html>

Kennedys Law. *The Impact of the Omnibus on Corporations and Insurers*. 2. června 2025. <https://www.kennedyslaw.com/en/thought-leadership/article/2025/the-impact-of-the-omnibus-on-corporations-and-insurers/>
PRI (Principles for Responsible Investment). *Investors Warn Omnibus Package Could Weaken EU Sustainability Disclosures, Harming Investment and Economic Competitiveness*. 4. února 2025. <https://www.unpri.org/news-and-press/investors-warn-omnibus-package-could-weaken-eu-sustainability-disclosures-harming-investment-and-economic-competitiveness/13023.article>

⁴⁹ Coolset. *Three Months into the Omnibus Proposal: What's Changed*. 1. července 2025. <https://www.coolset.com/academy/omnibus-update>
KPMG. *Companies' Reaction on the Omnibus Proposal*. 2. dubna 2025.

<https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/de/pdf/Themen/2025/04/kpmg-survey-results-omnibus-esrs-projects.pdf>

Coolset. *Market Pulse 2025: How Are Companies Reacting to the Omnibus Proposal?* 19. března 2025.

<https://www.coolset.com/academy/market-pulse-omnibus>

⁵⁰ Evropská komise. *A Simpler Single Market to Make Companies Choose Europe*. 21. května 2025.

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1274

⁵¹ Evropská komise. *EU Startup and Scaleup Strategy – Choose Europe to Start and Scale*. 28. května 2025. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/strategy-research-and-innovation/jobs-and-economy/eu-startup-and-scaleup-strategy_en

právo či insolvence, podpořit inovativní startupy, umožnit tak snadnější expanzi technologických firem napříč Evropou a zamezit jejich odchodu. Tyto horizontální návrhy mohou pomoci zatraktivnit podnikatelské prostředí pro růst inovativních firem, nebo odbourat stávající překážky na vnitřním trhu, samy o sobě však nedokážou zamezit odlivu firem a kapitálu z Evropy do zahraničí, zejména do USA, pokud tyto inovativní podniky nebudou mít přístup ke kapitálu potřebnému pro svůj růst.

Jednou z nutných podmínek pro podporu konkurenceschopné EU je proto dostatek investičních prostředků, a to nejen z veřejných, ale především soukromých zdrojů. Lettova zpráva oživila diskusi o prohloubení jednotného trhu jako jednoho z prostředků ke zlepšení konkurenceschopnosti EU. Evropskými firmami je chválena jako „restart“ procesu evropské integrace s důrazem na prohloubení integrace kapitálových trhů.⁵² Draghiho zpráva pak odhadovala výši chybějících investic na 750-800 miliard EUR ročně, což představuje nárůst téměř o 5 % HDP EU ze současných 22 % na 27 %. Zhruba pětina této částky z veřejných financí by podle něj měla pomoci zmobilizovat zbylých 80 % pocházejících ze soukromých úspor, přičemž potřebný kapitál se v Evropě nachází, ale je fragmentovaný, nečinný nebo zbytečně odtéká do jiných zemí. Komise proto v březnu 2025 přijala strategii Unie úspor a investic (SIU) a spustila konzultaci k větší integraci kapitálových trhů, jejímž cílem je přesměrovat vysoké evropské úspory do produktivních investic a snížit závislost na bankovním financování.⁵³

Například v roce 2022 činily evropské úspory 1390 mld. EUR oproti 840 mld. EUR v USA.⁵⁴ Evropští investoři jsou ve srovnání s americkými protějšky averznější k

⁵² Business Europe. *Letta Report: Significant Call to Reboot EU Single Market*. 17. dubna 2024.

<https://www.buiness-europe.eu/publications/letta-report-significant-call-reboot-eu-single-market>

⁵³ Evropská komise. *Savings and Investments Union Strategy*. 19. března 2025. https://finance.ec.europa.eu/publications/savings-and-investments-union-strategy-enhance-financial-opportunities-eu-citizens-and-businesses_en

⁵⁴ Draghi, Mario. *The Future of European Competitiveness*. Evropská komise, září 2024.

https://commission.europa.eu/document/download/97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en

riziku,⁵⁵ americké finanční trhy také poskytují vyšší výnosy. Kvůli tomu pak do USA každoročně odtéká asi 300 mld. EUR evropských úspor.⁵⁶ V USA pokrývají akciové trhy až 75 % kapitálových potřeb firem, naopak v EU poskytují 70 % financí banky a na evropských burzách je kótováno mnohem méně společností.⁵⁷ SIU proto navrhuje nástroje, jak dostat část hotovosti z běžných účtů do kapitálových produktů (např. skrze podporu účasti drobných investorů na kapitálových trzích, odstranění příčin roztržitosti kapitálových trhů EU nebo účinnějšího dohledu nad kapitálovými trhy), což řada odborníků označuje za nezbytné k omezení odlivu evropského kapitálu.⁵⁸ I zde ovšem bude Unie narážet na dohodu s USA, podle níž by měly evropské firmy do roku 2029 ve Spojených státech investovat alespoň EUR 600 mld.⁵⁹ Pokud se tedy soukromé úspory podaří mobilizovat, hrozí že velká část z nich opět odeče do USA namísto podpory evropských firem.

Česko má obzvláště vysoký podíl úspor na běžných účtech a vkladech,⁵⁹ které se však nepromítají do produktivních investic. Kromě toho se potýká také s odlivem kapitálu z velkých podniků, jejichž zisky jsou z velké části vypláceny do zahraničí, místo aby byly reinvestovány v Česku,⁶⁰ což pak vede k nižší úrovni výdajů na výzkum a vývoj. Česko by proto na evropské půdě mělo usilovat o větší propojenost finančních trhů, k posílení své vlastní konkurenceschopnosti však zároveň potřebuje udržet mobilizovaný kapitál v tuzemsku pro podporu investic

⁵⁵ Bekhtiar, Karim; Pirmin Fessler; Peter Lindner. *Risky Assets in Europe and the US: Risk Vulnerability, Risk Aversion and Economic Environment*. ECB Working Paper Series No. 2270. European Central Bank, duben 2019. <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/sepwps/ecb.wp2270~9c72a27c18.en.pdf>

⁵⁶ Letta, Enrico. *Much More Than a Market*. Rada EU, 10. dubna 2024. <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf>

⁵⁸ ICMA. *European Union Savings & Investments Union – Summary*. 19. března 2025. <https://www.icmagroup.org/assets/2025.03.19-ICMA-summary-EC-SIU-19-March-2025.pdf>

DLA Piper. *The Savings and Investments Union: Exploring the Commission's New Plans*. 13. května 2025.

<https://www.dlapiper.com/en/insights/publications/2025/05/the-savings-and-investments-union-exploring-the-european-commissions-new-plans-for-capital-market>

Jacques Delors Centre. *Invest in Europe First!* 18. března 2025. <https://www.delorscentre.eu/en/publications/detail/publication/invest-in-europe-first>

⁵⁹ Generali CEE. *A Quarter of Czechs Keep Savings in a Current Account or in Cash According to a Survey by Generali Investments CEE*. 15. dubna 2021. <https://www.generalicee.com/article/news/a-quarter-of-czechs-keep-savings-in-a-current-account-or-in-cash-according-to-a-survey-by-general-investments-cee>

⁶⁰ Holub, Petr. *Proč Každý Rok Míží 300 Miliard Za Hranice – Češi Ještě Nesplnili Domácí Úkol*. Seznam Zprávy, 29. května 2024. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-byznys-trendy-analyzy-proc-kazdy-rok-mizi-300-miliard-za-hranice-cesi-jeste-nesplnili-domaci-ukol-252712>

do dalšího výzkumu a vývoje. Tomu může pomoci například zapojení do strategických investičních projektů jako jsou například zamýšlené významné evropské projekty v oblasti obrany či energetiky. Právě k tomu směřují evropské nástroje jako STEP, který směřuje prostředky do strategických technologií včetně čisté energetiky či polovodičů, a ReArm, jenž podporuje společné obranné projekty – obojí pomáhá zajistit, aby investice i s nimi spojená pracovní místa a know-how zůstaly v Evropě a neodtékaly do USA či Číny.⁶¹

Jaké konkrétní závislosti jsou pro Českou republiku nejkritičtější a jaké nástroje EU by ČR měla podpořit, aby podpořily či ochránily klíčové oblasti hospodářství?

S ohledem na ekonomickou bezpečnost může Česká republika čelit tlakům z Číny zejména díky tomu, že relativně malá část českého vývozu směřuje do Číny, existuje nízký podíl čínských investic na zahraničních investicích v ČR a disponuje robustním prověřováním zahraničních investic, co se týče např. kritické infrastruktury. Tato odolnost je pak potvrzena také v oblasti kyberbezpečnosti a posilování českých vazeb na Taiwan. Zároveň je však Česko velmi významně závislé na dovozu některých produktů a meziproduktů z Číny. V poměru k HDP je Česko ve srovnání s dalšími evropskými zeměmi silně závislé na dovozu zboží z Číny⁶² a například v roce 2023 mělo s Čínou saldo obchodní bilance v hodnotě 23 miliard EUR.⁶³ V roce 2024 měla ČR nejvyšší podíl čínských dovozů na extra-EU dovozech ze všech zemí EU (41,7 %),⁶⁴ v celounijním obchodu s Čínou navíc dominují elektrická/telekomunikační a výpočetní zařízení, což se v české struktuře dovozů rovněž promítá. Zranitelnosti se týkají i bateriového řetězce (anodový/syntetický

⁶¹ Evropská komise. *Strategic Technologies for Europe Platform (STEP)*. 2025. https://strategic-technologies.europa.eu/index_en. EPRS. *ReArm Europe Plan / Readiness 2030*. Duben 2025.

https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/769566/EPRS_BRI%282025%29769566_EN.pdf.

⁶² Merics. *Profiling European Countries' Resilience Towards China*. 31. října 2024. <https://merics.org/en/report/profiling-european-countries-resilience-towards-china>

⁶³ Eurostat. *China-EU – International Trade in Goods Statistics*. 2024. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=China-EU_-_international_trade_in_goods_statistics

⁶⁴ Eurostat. *China-EU – statistika mezinárodního obchodu se zbožím*. 4. března 2025. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/China-EU_-_international_trade_in_goods_statistics

grafit) a permanentních magnetů (NdFeB) pro elektromotory, kde EU zůstává vysoce závislá na čínských dovozech — Komise proto v červnu 2025 rozšířila antidumpingová cla i na „umělý“ grafit⁶⁵ a zároveň zařadila nové strategické projekty CRMA pro grafit a vzácné zeminy.⁶⁶ V oblasti permanentních magnetů nezbytných do elektromotorů a větrných elektráren ale stále přes 90 % dodává do EU Čína.⁶⁷ K vyšší ekonomické bezpečnosti ČR by tak mohla prospět hlubší reflexe této závislosti, jejích možných dopadů a řešení. Zásadní je tyto závislosti monitorovat a sledovat změny zejména v automobilovém průmyslu a řetězcích ICT/elektroniky a zajistit, aby případné narušení dodavatelských řetězců neohrozilo český export. EU by měla klást důraz na diverzifikaci dodávek surovin, zejména lithia a vzácných surovin. Polovodičový průmysl se stává strategickou prioritou, přičemž Česko by v této oblasti mělo nadále aktivně podporovat spolupráci s Tchaj-wanem.⁶⁸ Investice do vývoje a výroby čipů mohou posílit evropskou konkurenceschopnost a snížit technologickou závislost na Číně. Česká vláda by měla usilovat o zapojení do evropských iniciativ zaměřených na rozvoj polovodičového sektoru, jako je Evropský akt o čipech.⁶⁹

EU se zároveň blíže zaměřuje na kontrolu investic do strategických odvětví. V roce 2025 se rozběhly dialogy o revizi pravidel screeningu přímých zahraničních investic, které mají zavést harmonizaci národních pravidel a stanovit minimální sektorový rozsah pro prověřování investic.⁷⁰ Současně Komise v lednu 2025

⁶⁵ EUR-Lex. Nařízení Komise (EU) 2025/1202 ze dne 19. června 2025 – rozšíření antidumpingu na dovozy umělého grafitu z Číny. 19. června 2025. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2025/1202/oj/eng.

⁶⁶ Evropská komise. Rozhodnutí (EU) 2025/1174 – uznání strategických projektů CRMA (grafit, REE). 12. června 2025. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ%3AL_202501174

⁶⁷ Joint Research Centre (JRC). Deep Dive on Critical Raw Materials for Wind Turbines in the EU. 4. června 2025. <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC141759>

⁶⁸ VUT. ACDRC: Čipové Centrum Posílí Spolupráci Česka a Tchaj-wanu. Aktuality – VUT. [bez data]. <https://www.vut.cz/vut/aktuality-fl9528/acdrc-cipove-centrum-posili-spolupraci-ceska-a-tchaj-wanu-d267218>

⁶⁹ Shaping Europe's Digital Future. “European Chips Act,” November 8, 2024. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/european-chips-act>.

⁷⁰ Evropská komise. Interinstitutional Talks Begin on EU's Revised FDI Screening Mechanism. 17. června 2025. https://policy.trade.ec.europa.eu/news/interinstitutional-talks-begin-eus-revised-fdi-screening-mechanism-2025-06-17_en

vyzvala členské státy k prověřování „odchozích“ investic (outbound) v citlivých technologiích – polovodiče, AI a kvantové technologie.⁷¹

Česko by mělo podporovat mechanismy, které zabrání rizikovým akvizicím v klíčových průmyslových segmentech, a současně zajistit, aby revidovaný mechanismus prověřování nebrzdil příliv investic z důvěryhodných zdrojů. Zde může Česko čerpat ze svého již tak poměrně přísného postoje ke kontrole přímých zahraničních investic, a být tak příkladem pro další členské státy.⁷² Současně by mělo Česko v probíhající debatě o prověřování odchozích investic podpořit kroky, které pomohou snížit riziko vzniku kritických závislostí, jež budou zneužitelné konkurenty a rivaly EU.

Česká republika by měla podporovat strategie EU k diverzifikaci dodavatelských řetězců a sama se snažit o diverzifikaci v bilaterálních vztazích. V této oblasti hrají klíčovou roli obchodní dohody EU s Kanadou, Latinskou Amerikou či zeměmi Indo-Pacifiku.⁷³ Tyto dohody umožňují zlepšit přístup na nové trhy, zabezpečit dodavatelské řetězce a posílit evropský průmysl. Úspěšné schválení a implementace, například dohody s Mercosurem, která se vyjednávala dvě dekády⁷⁴ nebo dojednání obchodních rámců s Indií a Austrálií, by Evropské unii umožnila lépe čelit tlaku americké obchodní politiky a zvýšit její globální hospodářskou váhu.⁷⁵ Je však potřeba tyto dohody v EU ratifikovat, na čemž v některých případech nepanuje kompletní shoda členských států.⁷⁶ Česká republika by měla pokračovat v podpoře těchto dohod, protože např. odstranění tarifů v Latinské Americe až do výše 35 % (např. v automobilovém sektoru) by

⁷¹ Evropská komise. *Commission Calls on Member States to Review Outbound Investments and Assess Risks to Economic Security*. 15. ledna 2025. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_261

⁷² Merics. *Profiling European Countries' Resilience Towards China*. 31. října 2024. <https://merics.org/en/report/profiling-european-countries-resilience-towards-china>

⁷³ Cernat, Lucien. *On the Importance of Trade Openness*. ECIPE, březen 2024. <https://ecipe.org/blog/on-the-importance-of-trade-openness/>

⁷⁴ Boadle, Anthony. *Obchodní rozhovory mezi EU a zeměmi Mercosuru pokročily v řešení sporných otázek, tvrdí zdroje*. Reuters, 7. září 2024. <https://www.reuters.com/world/eu-mercotur-trade-talks-progress-divisive-issues-sources-say-2024-09-06/>

⁷⁵ Newsonair. *India Becomes World's 4th Largest Economy, Surpasses Japan: NITI Aayog*. 25. května 2025.

<https://www.newsonair.gov.in/india-becomes-worlds-4th-largest-economy-surpasses-japan-niti-aayog/>

⁷⁶ Boadle, Anthony. *Obchodní rozhovory mezi EU a zeměmi Mercosuru pokročily v řešení sporných otázek, tvrdí zdroje*. Reuters, 7. září 2024. <https://www.reuters.com/world/eu-mercotur-trade-talks-progress-divisive-issues-sources-say-2024-09-06/>

českým exportérům mohlo ušetřit téměř 2,2 mld. Kč ročně a otevřít přístup na trh s téměř 300 mil. obyvateli.⁷⁷ Na národní úrovni může Česká republika stavět např. na své strategii pro Indo-Pacifik⁷⁸, kterou má jako jedna z mála zemí EU. Na úrovni EU se může jednat kupříkladu o efektivnější zapojení do iniciativy Global Gateway, která může pomoci získat zdroje pro naplnění této strategie.⁷⁹

Jak by měla EU a Česká republika postupovat v kontextu aktuální obchodní politiky USA a aktivit Číny, zejména s ohledem na strategii ekonomické bezpečnosti?

Aktuální obchodní politika Spojených států se vyznačuje pokračujícím důrazem na protekcionismus a posilování domácího průmyslu prostřednictvím cel a kontrol v oblasti strategických technologií. USA a EU uzavřely obchodní dohodu, která stanovuje 15% celní sazbu na většinu dovozu z EU do US⁸⁰. Dohoda se týká širokého spektra sektorů, včetně automobilového průmyslu, farmacie a polovodičů, přičemž určité strategické produkty jako letadla či chemikálie by měly zůstat bez cel⁸¹.

Nejvíce zasaženými odvětvími v EU jsou automobilový průmysl a farmaceutický průmysl, kde dodatečné tarify i po stanovení stropu cel na 15 % představují značné náklady pro výrobce a mohou snížit konkurenceschopnost na americkém trhu⁸². Evropský trh navíc mohou ohrozit přebytky levnějšího zboží z dalších zemí zasaženými cly, obzvláště z Číny. Evropská unie má stanovenou strategii pro ekonomickou bezpečnost⁸³, která staví na třech pilířích: podpoře

⁷⁷ Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Budoucí dohoda o volném obchodu s Mercosur jako obrovská příležitost pro české firmy*. 6. prosince 2024. <https://mpo.gov.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/budouci-dohoda-o-volnem-obchodu-s-mercotur-jako-obrovaska-prilezitost-pro-ceske-firmy--284965>

⁷⁸ Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic. *The Czech Republic's Strategy for Cooperation With the Indo-Pacific*. 2022. https://mzv.gov.cz/file/4922486/CZ_Strategy_Indo_Pacific_2022.pdf

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ Evropská komise. *EU-US trade deal explained*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_25_1930.

⁸¹ Ibid.

⁸² BBC News. *Who are the winners and losers in US-EU trade deal?* 21. srpna 2025. <https://www.bbc.com/news/articles/c14g8gk8vdlo>.

⁸³ European Commission. *European Economic Security Strategy*. 26. června 2023. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=JOIN:2023:20:FIN>

konkurenceschopnosti, ochraně proti rizikům a navázání partnerství s co nejširší škálou zemí.

EU se nyní chystá na této strategii postavit i doktrínu ekonomické bezpečnosti⁸⁴, v rámci které přejde od identifikace rizik k jejich mitigaci. Raná koncepce této doktríny se začíná konkretizovat a podle představitelů EU bude postavena na čtyřech základních prvcích. Prvním je vytvoření detailní klasifikace rizik. Druhým prvkem je jasnější návod pro použití jednotlivých politických nástrojů, jako je například anti-coercion instrument, jenž zajistí jednotný přístup v rámci EU. Třetí oblast se zaměřuje na posílení koordinace mezi Komisí a členskými státy prostřednictvím strukturovaných dialogů, společných hodnocení a případného delegování pravomocí v některých oblastech. Čtvrtý prvek pak spočívá ve strategii vnějších vztahů, která klade důraz na spolupráci s důvěryhodnými partnery, budování odolných dodavatelských řetězců a koordinované reakce na nátlakové situace. Jednou z hlavních výzev implementace doktríny pak je sladit cíle bezpečnostní doktríny s potřebami evropského podnikatelského sektoru⁸⁵.

Jakým způsobem se Česká republika může do iniciativy Global Gateway efektivně zapojit a jaké k tomu musí překonat obtíže?

Iniciativa Global Gateway (GG) představuje koncepci zaměřenou na posílení konkurenceschopnosti EU prostřednictvím cílených investic do třetích zemí a strategičtějšího přístupu v rámci rozvojové spolupráce. Jejím cílem je mobilizovat až 300 miliard EUR eur do roku 2027⁸⁶ na podporu investic do globální infrastruktury. Z pohledu konkurenceschopnosti EU je jedním z klíčových cílů GG

⁸⁴ Szczepeński, Marcin (EPRS). *New EU economic security doctrine*. 17. června 2025.

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/772915/EPRS_BRI\(2025\)772915_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/772915/EPRS_BRI(2025)772915_EN.pdf)

⁸⁵ The EU's evolving economic-security doctrine. (2025). *Strategic Comments*, 31(4), viii–x.

<https://doi.org/10.1080/13567888.2025.2534265>.

⁸⁶ European Commission. *Global Gateway*. 1. března 2023. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/global-gateway_en

konkurovat čínské iniciativě Nové hedvábné stezky, která pomohla Číně navázat obchodní vztahy v oblastech strategicky významných i pro EU, zejména v Africe, a to především v oblasti kritických zdrojů a surovin.⁸⁷ Cílem EU je proto ve třetích zemích podpořit výstavbu infrastruktury i zpracovatelský průmysl, ale také investice do čistých zdrojů energie.⁸⁸

Pro Česko může být zapojení do této iniciativy náročné, přestože v soukromém sektoru o něj existuje zájem.⁸⁹ Jednou z překážek je složitý přístup k bankovním zárukám nabízeným v rámci GG, což může být pro menší firmy a menší rozvojové banky obtížné.⁹⁰

Aby se Česká republika mohla efektivně zapojit do iniciativy GG, měla by se zaměřit na několik klíčových opatření. Za prvé, posílit informovanost a poradenství pro malé a střední podniky o možnostech zapojení do projektů GG.⁹¹ Za druhé, zjednodušit administrativní procesy spojené s přístupem k financování z GG. To by mohlo zahrnovat vytvoření specializovaných podpůrných center nebo platforem, které by firmám pomáhaly s přípravou projektových žádostí.⁹² Za třetí, podporovat vytváření partnerství mezi českými firmami a zahraničními partnery v rámci GG projektů. To by mohlo zvýšit šance na úspěch v získávání zakázek a zároveň přinést nové příležitosti pro růst a inovace.⁹³ Na úrovni EU je států v obdobné situaci více a Česko by tak mělo usilovat o společný postup.

⁸⁷ Lokanathan, Venkateswaran. *China's Belt and Road Initiative: Implications in Africa*. ORF Issue Brief No. 395, srpen 2020. Observer Research Foundation.

⁸⁸ European Commission. *Global Gateway*. 1. března 2023. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/global-gateway_en

⁸⁹ Nozar, Mikuláš. "Firmy EU neví, jak se zapojit do projektů Global Gateway," 2024. <https://www.spcr.cz/aktivita/evropske-a-mezinarodni-vztahy/sp-v-mezinarodnich-organizacich/businesseurope/157-podnikatelske-prostredi/podpora-exportu/16774-firmy-eu-nevi-jak-se-zapojit-do-projektu-global-gateway>

⁹⁰ Chourreau, Alexander. *Global Gateway: SMEs Voice Their Requests to the Commission*. European DIGITAL SME Alliance, 3. května 2024. <https://www.digitalsme.eu/global-gateway-smes-voice-their-requests-to-the-commission/>

⁹¹ Nozar, Mikuláš. *Firmy EU neví, jak se zapojit do projektů Global Gateway*. 2024. <https://www.spcr.cz/aktivita/evropske-a-mezinarodni-vztahy/sp-v-mezinarodnich-organizacich/businesseurope/157-podnikatelske-prostredi/podpora-exportu/16774-firmy-eu-nevi-jak-se-zapojit-do-projektu-global-gateway>

⁹² Rozsivalová, Olga. *Zapojení soukromého sektoru do Global Gateway*. SPČR, 7. listopadu 2024. <https://www.spcr.cz/aktivita/evropske-a-mezinarodni-vztahy/eu-info servis/17012-novy-web-k-zapojeni-soukromeho-sektoru-do-global-gateway>

⁹³ *SMEs as Part of the Global Gateway Strategy*. Discussion Paper – Global Gateway Business Advisory Group Plenary Meeting, 24. března 2024. https://www.digitalsme.eu/digital/uploads/GG-April-2024-Plenary_SME-paper_290424.pdf

Závěr

Evropská unie čelí zásadnímu úkolu posílit svou konkurenceschopnost a ekonomickou bezpečnost v rychle se měnícím globálním prostředí. Spojené státy a Čína nejenže udávají tempo technologického pokroku, ale zároveň využívají svou ekonomickou sílu k prosazování vlastních zájmů, což Evropu staví do složité situace. Obchodní války, geopolitická nestabilita i narušené dodavatelské řetězce ukazují, že EU nemůže spoléhat na dosavadní model ekonomické otevřenosti bez posílení vlastní odolnosti.

Pro Česko, jehož průmyslově orientovaná ekonomika je úzce propojena s evropským trhem a silně závislá na zahraniční poptávce, je klíčové nejen zachovat přístup k zahraničním trhům, ale i zvýšit svou inovační kapacitu a snižovat strategické závislosti. To platí zejména pro energetiku, kde vysoké ceny a dovozní závislost ohrožují konkurenceschopnost českých firem. Diverzifikace obchodních vztahů, investice do moderních technologií a posílení evropské spolupráce jsou proto nezbytné kroky, které pomohou EU i Česku obstát v globální ekonomické soutěži.

Evropská komise prostřednictvím Kompasu konkurenceschopnosti a dalších iniciativ nabízí rámec, jak této výzvě čelit. Jedním z klíčových nástrojů je iniciativa Global Gateway, která má za cíl podporovat strategické investice do infrastruktury, digitálních technologií a energetiky ve třetích zemích. Skrze GG EU může posílit svou globální pozici, ale také diverzifikovat obchodní vztahy a snižuje závislost na geopoliticky rizikových regionech. Klíčové však bude nejen efektivní provádění navržených opatření, ale také zajištění dostatečných investic, zejména ze soukromého sektoru. Pokud chce EU lépe konkurovat USA a Číně, musí vytvořit prostředí, které bude přitahovat kapitál, inovace a talenty namísto jejich odlivu do třetích zemí.